

5772

TASTE OF LIMMUD

Sjabbat 16 juni 2012 / 26 siewan 5772
Sidra Sjelach-lecha, Bemidbar [Numeri] 13:1-15:41
Tanach blz. 292-300
Haftara: Jehosjoea 14:1-15
Tanach blz. 459-461

Vertaling: Frits Pronk
Het Engelse origineel

SJELACH LECHA

Sjelach lecha is beroemd omdat het opent met een beschrijving van de 12 verkenners die het land Israël binnentrokken. Maar het verhaal gaat dan verder met de overal opduikende klachten van de Israëlieten over het leven in de woestijn. Er wordt gesproken over de offers en over een man die op de Sjabbat hout aan het sprokkelen was en door steniging werd gestraft. De sidra eindigt met de derde alinea van het Sjema – de mitswa om de *tsitsiet* (speciale kwastjes) aan de hoeken van je kleren te bevestigen.

Sjelach lecha – Benjamin Ellis

Benjamin Ellis studeerde medicijnen en woont in Londen. Zijn zienswijze is persoonlijk en vertegenwoordigt geen speciale geloofsrichting, organisatie of filosofie.

“De Eeuwige zei tegen Mosjee: ‘Stuur er een aantal mannen op uit om

Kenaän, het land dat ik de Jisraëlieten geven zal, te verkennen”(Bemidbar 13:2).

Net zoals zo vaak in de politiek gebeurt, begint de sidra van deze week veelbelovend. De Israëlieten bevinden zich in Paran, op de grens van hun Beloofde Land en de voorbereidingen voor de inname beginnen met een verkenningsoperatie. En zoals zo vaak in de politiek stellen de aanvankelijke hoop en verwachting al gauw teleur. De verkenners keren terug met hun behoedzaam, pessimistisch verslag; het volk barstte wanhopig in tranen uit en een hele generatie is gedoemd rond te zwerven en te sterven in de woestijn.

Waar ging het allemaal fout?

De traditionele verklaringen leggen de blaam rechtstreeks bij de Israëlieten. Men valt over het kleine, tweede woord in het Hebreeuws van Gods opdracht, “lecha” (voor jezelf) dat overbodig lijkt (grammaticaal dient het ertoe extra nadruk te geven aan het woord Sjelach, “stuur”). In deze toevoeging ontwaart men wat barstjes in de motivatie van de Israëlieten. Rasji zegt in zijn commentaar op Bemidbar 13:2 dat zij door erop te staan verkenners te sturen impliciet een gebrek aan vertrouwen op Gods directe hulp aan de dag legden. God had hen opgedragen het land onmiddellijk binnen te gaan, maar desondanks vragen de Israëlieten eerst verkenners te sturen. Zoals een ouder die ten einde raad is, geeft God toe aan hun eis. Hij weet dat de waterval van gebeurtenissen die volgen zal leiden tot hun uiteindelijke straf: het niet mogen binnengaan in het Beloofde Land. In Midrasj Tanchuma (Tanchuma Sjelach lecha 5) staat te lezen: “Nu zal Ik door de woorden van de verkenners hen de ruimte bieden in de fout te gaan waardoor ze het Land niet in bezit zullen nemen.”

Deze verklaring komt erop neer dat hun fundamenteel gebrek aan vertrouwen direct leidt tot de trieste uitkomst.

Bialik gebruikt in zijn gedicht uit 1897 *Metei Midbar Ha’acharonim* (“De laatste doden in de woestijn”) dit verhaal als een allegorie voor het Europa van de 19de eeuw. Hij dringt er bij die “verdwaalden in de woestijn” op aan de slavernij, de dood en de vernietiging vaarwel te zeggen. Ze moeten het nieuwe leiderschap omhelzen en “vastberaden en zonder zich iets afvragend” op weg gaan naar het “Nieuwe Land”. Maar een deel van het volk is niet in beweging te krijgen. Zij prefereren nog steeds Mosjee de rabbijn boven Jehosjoea de strijder. Ook zij zijn dus voorbestemd om in de woestijn te sterven. Dit gedicht werd geschreven in het jaar van het Eerste Zionistische Congres (door Chaim Nachman Bialik die opgevoed was in de beroemde Volozhin jesjiwa in Belarus maar zich tot het zionisme had bekeerd) en de betekenis is dus helder. Hij had op dat moment geen weet van

de barbaarsheid die ons in de volgende eeuw in Europa te wachten stond.

Rasji beschouwt (in zijn hierboven geciteerde uitleg) de ouder-kind relatie als een autoritaire verhouding waarbij ongehoorzaamheid leidt tot rampspoed. Op een bepaalde manier geeft Bialik een andere kijk op dezelfde relatie. De generatie van de ouders als autoriteit is vastgelopen, zij grijpt terug op een voorbij tijdperk; de jeugd rukt op, doorbreekt grenzen, verovert nieuw fysiek, moreel en spiritueel territorium. Wat Bialik betreft is het sterven van de oude generatie geen straf maar een droevige, onafwendbare noodzaak om de weg vrij te maken voor vooruitgang.

Er is veel geschreven over de kloof tussen de generaties, maar is er misschien ook een andere weg? Is er een manier om ons tot God te verhouden zonder ons te gedragen als weerspannige kinderen? Is er een manier om zo om te gaan met het verleden, onze tradities – met God – dat wij elkaar behandelen als volwassenen die respect en liefde betonen?

Het verhaal over Jehosjoea (2:1-24, dat de traditionele haftara vormt) is anders. Hij wacht niet op God om hem te vertellen wat hij moet doen; hij stuurt eenvoudigweg de verkenners en gaat door met het plannen van de invasie. Er zijn geen verschrikkelijke gevolgen. In dit verhaal is God op de achtergrond aanwezig, ondersteunend en liefdevol op een afstand.

Het karwei om het volk op te voeden is achter de rug. Nu dragen zijzelf de verantwoordelijkheid.

Het lijkt er wel op dat wij de God krijgen die wij verdienen of op zijn minst de God waarmee wij kunnen omgaan. Als wij zoals de vroege Israëlieten ons gedragen als verwende kinderen zullen wij God ervaren als een autoritaire, moraliserende God, met de geborgenheid en controle die dat met zich meebrengt. Als we een volwassen houding aannemen, verantwoordelijkheid nemen voor ons eigen leven en toekomst, dan streven wij naar een God die een partner, een vertrouweling en een rots in de branding is vol onvoorwaardelijke liefde.

Een andere invalshoek- Barbara Seaver

Als Barbara Seaver niet actief is voor Limmud, leert zij mensen om te gaan met computer software.

Mosjee stuurt verspieters uit

Maar alleen Jehosjoea en Kaleev
Vertrouwen op Gods hulp.

Deze drie regels uit een Haiku vertellen het deel van dit verhaal dat mij elk jaar telkens weer aanspreekt omdat de boodschap zo actueel is (zie <http://www.thetorahinhaiku.com/shlach-lcha-2/>). De overtrokken verslagen over de "reuzen" in het "land dat zijn bewoners verslindt" jagen de menigte op stang. Je zou dat kunnen vergelijken met de onbewezen bedreigingen (wapens voor massadestructie) die tegenwoordig de voorpagina's halen.

De geruststellender, positievere verhalen over een gemeenschap die zich herstelt van een overstroming of het organiseren van een gaarkeuken door middelbare scholieren worden verbannen naar de binnenpagina's of worden helemaal niet genoemd. De Bijbelse massahysterie wordt bedwongen en het land Israël wordt een thuishaven, zij het veel later, precies zoals Kaleevs geruststellende voorspelling het formuleerde: "*Ki jachol noechal la*" (Bemidbar 13:30).

"We shall overcome" ("Wij zullen zegevieren") is een vrij nauwkeurige vertaling van Kaleevs woorden, die ook door de beweging voor burgerrechten in de VS als leuze gebruikt werd. En de woorden "*Im tirtsoe ein zo agada*" (als je het wil, is het geen sprookje) die werden gesproken door Theodore Herzl zijn weliswaar andere woorden dan die Kaleev sprak, maar zij bevatten dezelfde boodschap. Zij waren een richtsnoer voor een beweging die uiteindelijk bijdroeg aan het tot stand komen van de staat Israël. Als je geconfronteerd wordt met onmogelijkheden is het belangrijk om naar de rustgevende stem te luisteren: "*Ki jachol noechal lah*" ("wij zullen dat aankunnen").